

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/96/12.13.4/741	19 maart 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 17/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/96/12.13.4/741 d.d. 19 maart 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

17/96

(Afgesloten 191200A MRT 1996)

Conclusie/voorzicht

De groeiende conflicten tussen Bosnische Kroaten en Moslims onderstrepen dat een vruchtbare samenwerking tussen beide bevolkingsgroepen in Federatie-verband verder weg lijkt dan ooit. Een verdere stijging van de spanningen is waarschijnlijk, zeker in het licht van de uiterlijk in september van dit jaar te organiseren verkiezingen.

In een recent interview heeft de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic zich uiterst negatief uitgelaten over de Nederlandse rol in het Bosnische conflict. Opmerkelijk is verder dat hij de kans op herovering van "Servische" gebieden in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië niet uitsloot.

De Kroatische president Tudjman heeft recentelijk opnieuw gezinspeeld op militaire maatregelen om het Kroatische gezag over oost-Slavonië te herstellen. De Serviërs in dat gebied geven nog steeds geen indicatie dat zij zich willen neerleggen bij een vreedzaam herstel van dat gezag.

Bosnië-Herzegovina

Er heeft zich het afgelopen weekeinde weer een groot aantal incidenten voorgedaan tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Zo hebben Moslims die tijdens de strijd met de Kroaten van 1993/94 waren verdreven naar Mostar van IFOR-begeleiding gebruik moeten maken om hun oorspronkelijke (door de Kroaten bezette) woonplaatsen ten zuiden van de stad te bezoeken. Uit protest tegen de Kroatische opstelling hebben Moslims daarna geruime tijd de snelweg tussen Mostar en de Kroatische grens geblokkeerd. Bij Zenica ontstond een soortgelijke situatie toen Moslims die door de Kroaten worden verhinderd terug te keren naar hun oorspronkelijke woonplaats Zepce, eveneens een belangrijke weg blokkeerden. Tegen deze blokkades is door IFOR niet opgetreden. In Bugojno heeft de lokale (Moslim-)politie een volkstelling uitgevoerd, die volgens de Kroatische minderheid ter plaatse de basis moet leggen voor de "zuivering" van de stad van Kroaten.

Hoewel op grond van "Dayton" alle inwoners van Bosnië-Herzegovina het recht hebben om vrij door het gehele land te reizen, wordt deze bewegingsvrijheid in de praktijk op vele plaatsen door de

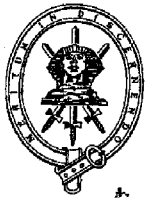
conflictpartijen beperkt. Met name tussen Kroaten en Moslims is het aantal incidenten de afgelopen weken aanzienlijk toegenomen. Dit houdt vooral verband met het feit dat de Kroaten uit vrees voor Moslim-dominantie streven naar exclusief Kroatische gebieden en daartoe de terugkeer van Moslimvluchtelingen of gedemobiliseerde militairen naar hun oorspronkelijke woonplaatsen pogen te verhinderen. Als reactie op het Kroatische optreden hebben de Moslims elders soortgelijke maatregelen genomen.

Naast genoemde conflicten bestaan er wezenlijke tegenstellingen tussen de Moslims en Kroaten over de Moslim-Kroatische Federatie (MKF) als zodanig. De Kroaten willen de MKF zien als een entiteit van twee gelijkwaardige volkeren. Deze gelijkwaardigheid is volgens hen noodzakelijk om te voorkomen dat de Moslims in de MKF een overheersende rol gaan spelen. De Moslims op hun beurt stellen dat de soevereiniteit in de MKF niet bij de volkeren berust, maar bij de inwoners. Dit zou tot gevolg hebben dat de invloed van de Moslims veel groter zou uitvallen dan die van de Kroaten, omdat het aantal Moslims veel groter is dan dat van de Bosnische Kroaten.

Zoals reeds eerder gemeld heeft de president van de MKF, de (Bosnische) Kroaat Zubak, nog onlangs gewaarschuwd dat de tegenstellingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims de grondslagen van de MKF aantasten en op korte termijn kunnen leiden tot een nieuwe gewapende confrontatie tussen deze twee bevolkingsgroepen. Het groeiende aantal incidenten duidt erop dat dit gevaar inderdaad toeneemt. Een vruchtbare samenwerking tussen beide bevolkingsgroepen in Federatie-verband lijkt verder weg dan ooit. Een verdere stijging van de spanningen is waarschijnlijk, zeker in het licht van de in juni of september van dit jaar te organiseren verkiezingen in heel Bosnië-Herzegovina.

[redacted] meldt dat zowel de Moslims (uit Ključ en omgeving) als de Kroaten (uit Jajce) proberen de betrekkingen te verbeteren met de Serviërs die dezer dagen terugkeren naar Mrkonjić Grad en omgeving. [redacted] schrijft deze pogingen ten minste voor een deel toe aan de groeiende vijandigheid tussen Kroaten en Moslims en hun daaruit resulterende streven om de banden met de voormalige (Servische) tegenstander aan te halen. Met name van Bosnisch-Kroatische zijde waren er de afgelopen jaren al herhaaldelijk indicaties dat toenadering tot de Serviërs werd gezocht. Daarbij speelt ook een rol dat Kroaten en Serviërs beiden streven naar etnisch "zuivere" gebieden met een sterk gedecentraliseerd nationaal bestuur. Tot op heden waren er geen aanwijzingen dat ook de Moslims contact zochten met de Serviërs. De [redacted] melding illustreert de groeiende vijandigheid tussen Bosnische Kroaten en Moslims. De genoemde ontwikkeling kan de samenwerking in de regio Mrkonjić Grad tussen de Serviërs enerzijds en de Federatie-"partners" anderzijds positief beïnvloeden. Overigens wordt aangenomen dat de Serviërs iedere gelegenheid zullen aangrijpen om de verdeeldheid tussen Kroaten en Moslims verder aan te wakkeren.

Lokale overheden in zuid-Kroatië hebben bezwaar aangetekend tegen de mogelijke verhuur van de haven Ploče aan de Moslim/Kroatische Federatie. Daarbij werd onder meer gewezen op het gevaar van schade aan de haven en de stad, maar ook voor "de politieke en demografische balans in de regio". De Bosnische regering heeft feitelijk sinds het begin van de Bosnische burgeroorlog de controle over een toegang tot de (Adriatische) zee één van haar hoofddoelstellingen genoemd. In de praktijk kan dit

slechts gerealiseerd worden door (mede)gebruik van een Kroatische haven. Over de verhuur van (een deel van) Ploce is de afgelopen maanden onderhandeld tussen de regeringen van Kroatië en Bosnië-Herzegovina. De genoemde Kroatische bezwaren daarentegen lijken vooral door nationaal-politieke overwegingen te worden ingegeven en weerspiegelen de groeiende tegenstellingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. De geuite vrees voor verstoring van de demografische balans in de regio-Ploce wijst ook in die richting.

De opperbevelhebber van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS), Mladic, heeft onlangs een uitvoerig interview gegeven aan het "Joegoslavische" persbureau NIN. Daarin stelt hij onder meer dat de VRS niet verslagen is, ondanks het feit dat de gehele wereld zich tegen de Serviërs heeft gekeerd. Hij erkent dat de Serviërs verliezen hebben geleden, maar deze wijt hij vooral aan het gebrek aan interne eenheid. Mladic zinspeelde erop dat het in de toekomst mogelijk zou zijn een deel van de verliezen terug te draaien in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië. Opmerkelijk is overigens dat Mladic herhaaldelijk stilstond bij de Nederlandse rol in het Bosnische conflict. Hij presenteerde Nederland als een slaafse volgeling van de VS, met name in verband met de luchtaanvallen op VRS-stellingen van september en oktober 1995, die Mladic typeerde als "de grootst mogelijke vernedering voor de VRS". Ook stipte hij de betrokkenheid van de Nederlandse minister Van den Broek aan bij de internationale (EG-)vredesinspanningen in 1991, alsmede het feit dat in Nederland het internationale Tribunaal voor Oorlogsmisdaden is gevestigd.

Aangezien Mladic geruime tijd niet meer in de openbaarheid was verschenen, heeft hij met dit interview mogelijk willen aangeven nog steeds actief in functie te zijn. In het licht van eerdere indicaties van een machtsstrijd tussen hemzelf, de Bosnisch-Servische president Karadzic en diens Servische ambtgenoot Milosevic, is het opmerkelijk dat hij zich over de machtsverhoudingen tussen hen op geen enkele wijze uitliet, anders dan dat hij pleitte voor Servische (politieke en geografische) eenheid. Met dit laatste pleidooi geeft Mladic eens te meer aan dat hij voorstander is van een Groot-Servië. Opmerkelijk is zijn verwijzing naar de mogelijkheid van herovering van sommige gebieden (ook in Kroatië!), waarop de Serviërs aanspraak menen te kunnen maken. Daarmee geeft hij aan dat hij rekening houdt met een opleving van de strijd.

Uit het interview blijkt dat Mladic Nederland als een bij uitstek anti-Servisch land beschouwt. Hoewel dit deels voortvloeit uit de Servische neiging om op voorhand met de VS en NAVO verbonden landen van anti-Servische opvattingen te betichten, is het toch opmerkelijk dat Mladic specifiek Nederland als voorbeeld gebruikt. De zeer negatieve beoordeling door Mladic van de Nederlandse rol in het Joegoslavische conflict kan de betrekkingen van Nederlandse IFOR-militairen met de VRS ongunstig beïnvloeden.

Bosnisch-Servische media melden dat de NAVO bij luchtaanvallen op VRS-stellingen in het najaar van 1995 onder meer gebruik heeft gemaakt van "kernwapens met een lage intensiteit". Ten bewijze daarvan werd gesteld dat op sommige van de aangevallen plaatsen (Sarajevo, Gorazde en de Majevice-toren) verhoogde radio-activiteit is vastgesteld, alsmede symptomen van stralingsziekte bij mensen en vee. Het betreffende bericht is vanzelfsprekend onjuist. Het zal echter zonder enige twijfel door de

Bosnisch-Servische bevolking worden opgevat als een nieuwe indicatie van een vermeend anti-Servische opstelling van NAVO/IFOR en kan tegen die achtergrond leiden tot fricties tussen IFOR en individuele Serviërs. Waarschijnlijk is dit ook het doel waarvoor het betreffende bericht wordt gepubliceerd.

Kroatië

De Kroatische president Tudjman heeft tijdens een bijeenkomst van zijn partij HDZ gesteld dat Kroatië uiteindelijk ook het "Kroatische gebied aan de Donau" zal bevrijden. Sinds enige tijd gebruiken de Kroatische media deze term om oost-Slavonië aan te duiden. Waarschijnlijk houdt dit verband met het feit dat de officiële naam van dit gebied ("Oost-Slavonië, Baranja en westelijke Srem") verwijzingen inhoudt naar aangrenzende delen van "Joegoslavië en Hongarije. De Serviërs van hun kant noemen het gebied "Srem-Baranja" om juist deze eenheid te benadrukken en elke verwijzing naar (het Kroatische) Slavonië te vermijden. De uitspraak van Tudjman onderstreept eens te meer dat hij oost-Slavonië als Kroatisch gebied beschouwt en wapengeweld niet uitsluit om het Kroatische gezag over oost-Slavonië te herstellen.

De burgemeester van Beli Manastir, een Servische gemeente in oost-Slavonië, heeft ECMM medegedeeld dat hij de verspreiding van een UNTAES-informatiebulletin onder de bevolking van de stad heeft verboden, omdat de term "herintegratie" [in het Kroatische staatsverband] daarin herhaaldelijk wordt gebruikt. De genoemde "herintegratie" volgt uit het ook door de Serviërs uit oost-Slavonië ondertekende verdrag van Erdut, dat voorziet in een vreedzaam herstel van het Kroatische gezag over dat gebied. De opstelling van de genoemde burgemeester onderstreept dat de lokale Serviërs in de praktijk nog steeds niet bereid zijn uitvoering te geven aan dit verdrag. Op deze wijze verhindert hij tevens dat de bevolking van zijn stad door UNTAES wordt geïnformeerd over het mandaat van de VN-vredesmacht. Daardoor blijven de Servische machthebbers in staat de bevolking eenzijdig en subjectief te informeren over dat mandaat en het verdrag van Erdut.

Servië/Montenegro

De Montenegrijnse afdeling van de PEN Club (een internationale vereniging van schrijvers) heeft zich beklagd dat zij onder druk wordt gezet om zich te bedienen van de Servische variant van het Servo-Kroatisch, terwijl in Montenegro een andere variant wordt gebruikt. In dat kader werd eens te meer melding gemaakt van een "servisering" van Montenegro. In Montenegro is sprake van groeiende onvrede met de dominante positie van Servië in de "Joegoslavische" bondsrepubliek. Gezien het feit dat Servië qua oppervlakte en bevolkingsomvang veel groter is dan Montenegro, bestaat in laatstgenoemde republiek de vrees dat de Montenegrijnse identiteit volledig wordt weggedrukt. Ook bovengenoemd bericht wijst daarop. Er is nog geen sprake van een grootschalig separatisme in Montenegro, maar de kans daarop zal groeien indien de servisering doorzet.